

شایستگی اخلاقی و مدیریت شایستگی

بازویکرد اسلامی

دکتر مریم تقوایی یزدی

حسن غلامی

مهدی سوادگوهی ماهفروجکی

دکتر محمد تقی پور

مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رسمی نژاد

مرکز مطالعات و تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رزمی نزا

نام کتاب: شایستگی اخلاقی و مدیریت شایستگی با رویکرد اسلامی
مؤلفین: دکتر مریم تقوایی یزدی، حسن غلامی، مهدی سوادکوهی ماهفروجکی،

دکتر محمد تقی‌پور

ناشر: مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رزمی نزا

ویراستار ادبی: سعید رحیمی

ویراستار علمی و صفحه‌آرایی: نادرشماسی

چاپ اول: ۱۳۹۹

طراح جلد: نادرشماسی

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰

نشانی: تهران، بزرگراه ارتش، میدان آفتاب، خیابان شهید سبازی (آجودانیه)، خیابان سیزدهم شرقی، مرکز مطالعات، تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رزمی نزا؛ تلفن: ۰۲۱-۱۲۷۲۰۰۲۱؛ فکس: ۰۲۱-۱۲۷۲۰۰۲۱؛ پستی: ۱۶۷۶۵-۱۶۵۶۵

عنوان و نام پدیدآور : شایستگی اخلاقی و مدیریت شایستگی با رویکرد اسلامی / [مؤلفین] مریم تقوایی یزدی ... [و دیگران]؛ ویراستار علمی: نادر شماسی؛ ویراستار ادبی: سعید رحیمی.

مشخصات نشر : تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی زمینی، مرکز مطالعات و تحقیقات و تدوین آیین‌نامه‌های رزمی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص.: جدول

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۰۶-۱۳-۲ ISBN: 978-600-7906-13-2

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت : کتابنامه: ص. ۹۲-۱۱۲.

موضوع : مدیران -- اخلاق حرفه‌ای -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام -- Religious aspects -- Professional ethics -- Islam Executives

موضوع : مدیران -- اخلاق حرفه‌ای -- Executives -- Professional ethics

موضوع : مدیریت (اسلام) -- Islam -- Religious aspects -- Management

موضوع : شایستگی (اسلام) -- Merit (Islam)

موضوع : اخلاق اسلامی -- Islamic ethics

موضوع : اخلاق اسلامی -- Hadiths -- Islamic ethics

شناسه افزوده: تقوایی، مریم، ۱۳۵۳ -- Taghvaei Yazdi, Maryam

شناسه افزوده: شماسی، نادر، ۱۳۶۱ -- ویراستار

رده بندی کنگره: BPP۵۴/۹

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۵۸

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۴۷۵۰۱

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
پیشگفتار.....	۱
مقدمه.....	۵
تعاریف شایستگی.....	۸
تاریخچه مفهوم شایستگی.....	۱۰
شایستگی مدیران.....	۱۱
اخلاق.....	۱۲
ضرورت علم اخلاق.....	۱۵
اخلاق اسلامی.....	۱۶
ویژگیهای نظام اخلاقی اسلام.....	۲۲
ضرورت توجه به اخلاق با رویکرد اسلامی.....	۲۴
ابعاد اخلاق اسلامی.....	۲۸
رویکردهای مختلف در اخلاق اسلامی.....	۳۰
اخلاق کار و اخلاق سلامی.....	۳۱
اهمیت اخلاق حرفهای در آموزش عالی.....	۳۳
اخلاق در دانشگاه.....	۳۴
مفهوم شایستگی اخلاقی.....	۳۶
مهارتهای اخلاقی.....	۳۸
نگرش اخلاقی.....	۳۸
اهمیت شایستگی اخلاقی.....	۳۹
مدلهای شایستگی اخلاقی.....	۴۳
مدل ارزشهای انسانی.....	۴۴
مدل همدلی، ارزشهای شخصی و پنج عامل شخصیت.....	۴۶
قضاوت اخلاقی.....	۴۶
رویکردهای قضاوت اخلاقی.....	۴۷
تحول شناختی و اخلاق.....	۴۹
رشد اخلاقی.....	۴۹
قضاوت اخلاقی با رویکردی میانفرهنگی.....	۵۰
تصمیمگیری اخلاقی.....	۵۱
مفهوم تصمیم گیری.....	۵۲
سیاست ها و تصمیم گیری اخلاقی.....	۵۳
مدلهای تصمیمگیری اخلاقی.....	۵۵
فرهنگ سازمانی.....	۵۷
جو سازمانی.....	۵۸
جو اخلاقی.....	۵۹

پیشگفتار

شایستگی اخلاقی، بیانگر سازگاری و انطباق با ارزشها و هنجارهای اخلاقی غالب در یک فرهنگ خاص هستند. به عبارت دیگر، می توان گفت که شایستگی اخلاقی، به معنای پشتیبانی و حمایت از ارزشهای اصیل سازمان است. ایجاد روابط حسنه؛ اعتمادسازی، یکپارچگی رفتاری، حرفه ای، شخصی؛ جرأت فردی و حرفه ای، از جمله ویژگیهای بیانگر شایستگی های اخلاقی هستند. از بین مکاتب مختلف که به اخلاق مداری پرداخته اند و بر آن تاکید ویژه داشته اند. اسلام، واجد ویژگیها و خصوصیات منحصر به فردی است. در اسلام، ضمانت اجرای مقررات اخلاقی، نیروی ایمان افراد به مبدأ آفرینش است. نیروی ایمان همواره پلیس مخفی ای است که هر فرد در همه حال، آن را ناظر اعمال خود می داند. کسی آن راه که شخص تنها باشد، چون خود را تنهای حقیقی نمی داند، از ارتکاب اعمال زشت می پرهیزد و از انجام دادن نیکی استقبال می کند؛ چرا که او معتقد است که: «خدایش از دست گردن به او نزدیک تر است» و زندگی دنیا، گذرگاه ورود به جهان دیگری است که بسی بزرگ تر و خواستنی تر است و هر عمل کوچکی در این دنیا، جزا و پاداشی در آن دنیای جاوید دارد. (دانیایی فرد و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۹).

بدون تردید سازندگی درونی انسان و اصلاح و تهذیب نفس او، رکن دین فردی، اجتماعی، دنیوی و اخروی او نقش به سزایی دارد؛ به طوری که اگر انسان نمی علمد علوم را تحصیل کند و کلیه نیروهای طبیعت را به تسخیر خویش در آورد، اما از تسخیر درون و تسلط بر نفس خود ناتوان باشد، از رسیدن به سعادت و نیل به کمال باز خواهد ماند. آنچه مسلم است اخلاق لازمه دستیابی به تعالی و کمال است. یکی از اساسی ترین اصول ایجاد ارتباط سالم و اثر گذار با سایر افراد، اهمیت به اصول اخلاقی انسانی است. ولی در جهان امروز به دلیل زندگی پیچیده ماشینی و عدم توجه به ابعاد روحی و معنوی انسان بسیاری از اصول اخلاقی در میان افراد جامعه مورد توجه قرار نمی گیرد. از منظر امیرالمومنین

علی (ع)، آنچه مایه برتری آدمی و سبب والایی ایشان است، کرامت‌های اخلاقی است و این کرامت‌ها در اداره امور نقش اساسی دارد (سازواری، ۱۳۹۲). اخلاق مجموعه‌ای از صفات انسانی است که به صورت رفتاری که از خلیقات درونی انسانی ناشی می‌شود بروز می‌یابد. علمی است که روابط انسان با خود و دیگران را بهبود بخشیده و می‌تواند چگونه زیستن و سعادتمند شدن را به آن‌ها بیاموزد. در هر نظام اخلاقی، محور اخلاق، انسانیت است. انسانی بودن اخلاق مستلزم آن است که متخصصین اخلاق، انسان را بشناسند و لوازم زندگی انسان را دریابند و تمایز بین انسان به خود رسیده و انسان از خود بیگانه را به درستی درک نمایند (ابوالعلی و همکاران، ۱۳۹۴).

عرصه آموزش عالی، دانشگاهی کارکردهای مختلفی دارد که مهمترین و گسترده ترین آنها، آموزش علمی و عملی دانشجویان در رشته های مختلف است. اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاهها که بخش مهمی از این کارکرد به عهده آنهاست به سبب حرفه خود، وظایف و مسئولیت های اخلاق دارند (ایمانی پور، ۱۳۹۱). پرداختن به اخلاق دانشگاهی باید با دانشجویان، اساتید و کارکنان و محیط بیرونی اخلاقی عمل کند فراتر از این بخش توجه به نقش راهبردی دانشگاه در ترویج اخلاق حرفه ای در مشاغل و سازمانها قابل توجه بوده و بیانگر است که دانشگاه باید برای نهادینه ساختن اخلاق در فرهنگ سازمانی خود به ترویج مستمر و اثربخش اخلاق در تمام ارکان این سازمان اعم از مدیریت، پژوهش، تدریس بپردازد.

امروزه در دانشگاه ها شاهد بی اخلاقی های متعددی هستیم که رسالت دانشگاه را زیر سوال می برد. این بی اخلاقی ها را می توان در رفتار اساتید و حتی در پژوهشهای علمی انجام گرفته به وضوح مشاهده کرد. از این رو، پرداختن به مسئله اخلاق و تربیت اخلاقی در سازمانها به ویژه سازمانهای آموزشی که رسالتشان جز پرورش انسانهای فرهیخته و اخلاق مدار نیست، بسیار باید مورد توجه قرار بگیرد. تربیت اخلاقی در هر جامعه ای مورد توجه قرار می گیرد و همه صاحب نظران، همواره با دیدی منتقدانه به این امر نگاه می کنند و معتقدند که باید تا مرحله اخذ صلاحیت اخلاقی برای تمام افراد جامعه پی رفت.